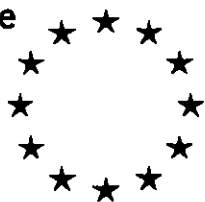

Council of Europe
Conseil de l'Europe

**Keretegyezmény
a nemzeti kisebbségek
védelméről**

**Framework Convention
for the Protection
of National Minorities**

**Convention-cadre
pour la protection
des minorités nationales**

**Magyar változat
Hungarian version
Version hongroise**

Európa Tanács

Strasbourg, 1994. november

H (94) 10

KERETEGYZMÉNY

A NEMZETI KISEBBSÉGEK VÉDELMEÉRŐL

Az Európa Tanács tagállamai és jelen Keretegyezmény többi aláíró Állama*,

megállapítva, hogy az Európa Tanács célja a tagjai közötti nagyobb egység elérése annak érdekében, hogy védje és fejlessze közös örökségük eszméit és elveit;

megállapítva, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelme és továbbfejlesztése az egyik módszer, ami által ez a cél elérhető;

újhajtva az 1993. október 9-én Bécsben, az Európa Tanács Tagállamainak állam- és kormányfői által elfogadott Nyilatkozat megvalósítását;

elhatározva, hogy saját területeiken védelmezik a nemzeti kisebbségek fennmaradását;

megállapítva, hogy az európai történelem megrázkódtatásai megmutatták, a nemzeti kisebbségek védelme alapvető fontosságú kontinensünk stabilitása, demokratikus biztonsága és békéje szempontjából;

megállapítva, hogy a pluralista és valódi demokratikus társadalomnak nemcsak tiszteletben kell tartania minden nemzeti kisebbséghez tartozó személy etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitását, de megfelelő feltételeket is kell teremteni azért, hogy kifejezhesse, megőrizhesse és fejleszthesse ezt az identitást;

megállapítva, hogy szükséges a tolerancia és a párbeszéd légkörének megteremtése azért, hogy a kulturális különbözőség ne a megosztottság, hanem a gazdagodás forrása és tényezője legyen minden társadalom számára;

megállapítva, hogy a toleráns és virágzó Európa kiteljesedése nemcsak az Államok közötti együttműködéstől függ, hanem határokon átnyúló együttműködést kíván a helyi és a regionális közösségek között, az Államok alkotmányának és területi integritásának sérelme nélkül;

figyelembe véve az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményt és kiegészítő jegyzőkönyveit;

figyelembe véve az Egyesült Nemzetek egyezményeiben és nyilatkozataiban a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó kötelezettségeket, valamint az Európai Biztonsági és

Együttműködési Konferencia dokumentumait, kiváltképpen az 1990. június 29-i Koppenhágai Dokumentumot;

elhatározván a nemzeti kisebbségek hatékony védelmét és az ezekhez a kisebbségekhez tartozó személyek jogait és szabadságait biztosító és tiszteletben tartandó elvek meghatározását, valamint az azokból származó kötelezettségeket, azoknak a tagállamokban és más - jelen okmány részeseivé váló - Államokban történő biztosítása végett, tiszteletben tartva a jog uralmát, az államok területi integritását és nemzeti szuverenitását;

elhatározván, hogy a jelen Keretegyezménybe foglalt elveket nemzeti törvényhozásuk által és megfelelő kormányzati politikával végrehajtják,

a következőkben állapodnak meg:

I. FEJEZET

1. Cikk

A nemzeti kisebbségek és ezen kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és szabadságainak védelme az emberi jogok nemzetközi védelmének szerves részét képezi és mint ilyen, a nemzetközi együttműködés keretébe tartozik.

2. Cikk

Jelen Keretegyezmény rendelkezéseit jóhiszeműen, a megértés és a türelmesség szellemében, valamint az Államok közötti jószomszédság, baráti kapcsolatok és együttműködés elveivel összhangban kell alkalmazni.

3. Cikk

1. Minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van szabadon megválasztani, hogy kisebbségiként kezeljék-e vagy sem és ebből a választásából vagy e választásával összefüggő jogainak gyakorlásából semmiféle hátránya ne származzék.

2. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jelen Keretegyezménybe foglalt elvekből származó jogukat és szabadságaikat egyénileg, valamint másokkal közösségben gyakorolhatják.

II. FEJEZET

4. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára biztosítják a törvény előtti egyenlőséget és a törvény általi egyenlő védelem jogát. Ebben a vonatkozásban minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilos.
2. A Felek kötelezik magukat annak elfogadására, hogy - amennyiben szükséges - megfelelő intézkedéseket hoznak a gazdasági-, a társadalmi-, a politikai- és a kulturális élet minden területén a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek és a többséghez tartozók közötti teljes és hatékony egyenlőség előmozdítása érdekében. E tekintetben kellő figyelmet

fordítanak a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek sajátos körülményeire.

3. A 2. pontban foglaltaknak megfelelő intézkedéseket nem lehet hátrányos megkülönböztetésként értékelni.

5. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy támogatják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára kultúrájuk megőrzését és fejlesztését, úgyszintén identitásuknak, nevezetesen vallásuk, nyelvük, hagyományaik és kulturális örökségük megőrzésének feltételeit.
2. Az integrációt szabályozó általános politikájuk keretében hozott intézkedéseik sérelme nélkül a Felek tartózkodnak minden olyan politikától vagy gyakorlattól, amely a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek akaratuk elleni asszimilációjára irányul és védelmezik ezen személyeket minden olyan akciótól, ami a beolvasztásukra irányul.

6. Cikk

1. A Felek bátorítják a tolerancia és a kultúrák közötti párbeszéd szándékát, valamint hatékony intézkedéseket hoznak, hogy előmozdítsák minden, területükön élő személy közötti kölcsönös tiszteletet, megértést és együttműködést, kiváltképpen az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területén, tekintet nélkül e személyek etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallási identitására.
2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő intézkedéseket hoznak olyan személyek védelmében, akik hátrányosan megkülönböztető, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések és cselekedetek áldozatai lehetnek, etnikai-, kulturális-, nyelvi- vagy vallási identitásuk miatt.

7. Cikk

A Felek biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, a véleménynyilvánítás szabadságához, a

gondolat-, a lelkiismeret- és vallásszabadsághoz való jogának tiszteletben tartását.

8. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek vallása vagy hite kifejezésére, úgyszintén vallási intézmények, szervezetek és egyesületek alapítására való jogot.

9. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak annak elismerésére, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a véleménynyilvánítási szabadsága magába foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, az eszmék megismerésének és közlésének szabadságát a kisebbség nyelvén, országhatárookra tekintet nélkül és hatósági szerv beavatkozása nélkül. A Felek biztosítani fogják nemzeti jogrendszerük keretein belül, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket ne érje hátrányos megkülönböztetés a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutásban.

2. Az 1. pont nem akadályozza meg a Feleket abban, hogy a rádió adás és televíziós sugárzás, vagy mozivállalkozás megindítását - hátrányos megkülönböztetéstől mentesen és objektív kritériumok alapján - engedélyhez kössék.

3. A Felek nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket a nyomtatott tömegkommunikációs eszközök létrehozásában és használatában. A rádió- és televízió adásokat szabályozó törvényi keretekben, amennyire lehetséges, biztosítani fogják és figyelembe veszik az 1. pont rendelkezéseit, annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára lehetőséget nyújtsanak saját tömegkommunikációs eszközeik létrehozására és használatára.

4. A Felek megfelelő intézkedéseket hoznak jogrendszerük keretében annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára megkönnyítsék a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutást, ezzel is előmozdítva a toleranciát és lehetőséget teremtve a kulturális sokszínűségnek.

10. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek elismerik kisebbségi nyelvének szabad és beavatkozás nélküli használatát úgy magánbeszélgetésben mint nyilvánosan, szóban és írásban.
2. A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által hagyományosan, vagy jelentős számban lakott területeken, amennyiben azok a személyek úgy kívánják, vagy az ilyen kívánság megfelel a valóságos szükségnek, a Felek erőfeszítéseket tesznek arra, hogy biztosítsák - lehetőség szerint - e személyek és a közigazgatási hatóságok közötti kisebbségi nyelv használatát elősegítő feltételeket.
3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek azt a jogot, hogy olyan nyelven, amelyet megért, a legrövidebb időn belül tájékoztassák letartóztatásának okairól és minden ellene felhozott vád természetéről és indokairól, valamint hogy ezen a

nyelven védekezhessen - ha szükséges - ingyenes tolmács segítségével.

11. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek elismerik azon jogát, hogy család- és utónevét kisebbségi nyelvén használhassa úgyszintén ennek hivatalos elismeréséhez való jogot, jogrendszerükben szabályozottaknak megfelelően.
2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy azon jogát, hogy saját kisebbségi nyelvén cégtáblákat, feliratokat és egyéb magántermészetű információkat tegyen közzé a nyilvánosság számára láthatóan.
3. Olyan körzetekben, amelyek hagyományosan nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által jelentős számban lakottak, a Felek törekedni fognak arra, hogy jogrendszerük keretében, beleértve, ahol helyénvaló a más Államokkal való megállapodásokat, és figyelembe véve sajátos körülményeiket, a hagyományos

helységneveket, utcaneveket és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelöléseket a kisebbség nyelvén is kiírják, ha megfelelő igény van ilyen jelezésekre.

12. Cikk

1. A Felek, ha szükséges, az oktatás és a kutatás területén intézkednek úgy a nemzeti kisebbségeik mint a többség kultúrájának, történelmének, nyelvének és vallásának megismerése előmozdítására.
2. Ebben az összefüggésben a Felek különösképpen megfelelő lehetőségeket fognak teremteni a tanítóképzésre és a tankönyvekhez való hozzájutásra és megkönnyítik a különböző közösségek tanítói és diákjai közötti kapcsolatokat.
3. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy előmozdítják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára az oktatáshoz minden szinten a hozzájutás esélyegyenlőségét.

13. Cikk

1. Oktatási rendszerük keretében a Felek elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a jogát arra, hogy saját magán oktatási és képzési intézményeiket létrehozassák és működtethessék.
2. E jog gyakorlása nem ró semmiféle pénzügyi kötelezettséget a Felekre.

14. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy elismerik minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy jogát kisebbségi nyelvének megtanulására.
2. Nemzeti kisebbségek által hagyományosan és jelentős számban lakott területeken, megfelelő igény esetén, a Felek törekednek - lehetőségeik szerint és oktatási rendszerük keretein belül - annak biztosítására, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek megfelelő lehetőségük legyen kisebbségi nyelvüket megtanulni vagy ezen a nyelven tanulni.

3. Jelen Cikk 2. pontját úgy kell végrehajtani, hogy az ne veszélyeztesse a hivatalos nyelv tanulását, vagy ezen a nyelven való tanítást.

15. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megteremtik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára azokat a feltételeket, amelyek a kulturális-, a társadalmi- és a gazdasági életben, valamint a közügyekben - különösképpen az őket érintőkben - való részvételhez szükségesek.

16. Cikk

A Felek tartózkodnak olyan intézkedések meghozatalától, amelyek a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott területeken az arányokat megváltoztatják és arra irányulnak, hogy korlátozzák azon jogokat és szabadságokat, melyek jelen Keretegyezménybe foglalt elvekből származnak.

17. Cikk

1. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy szabadon és békésen határokon átnyúló kapcsolatokat hozzanak létre és tartsanak fenn olyan személyekkel, akik törvényesen tartózkodnak más Államokban, kiváltképpen olyanokkal, akikkel etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásukban osztoznak, vagy kulturális örökségük közös.

2. A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy nem akadályozzák a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket azon joguk gyakorlásában, hogy részt vegyenek nemzeti- és nemzetközi nem-kormányzati szervezetek tevékenységében.

18. Cikk

1. A Felek törekednek arra, hogy - amennyiben szükséges - két- és többoldalú egyezményeket kössenek más Államokkal, kiváltképpen a szomszédos Államokkal, annak

érdekében, hogy biztosítsák az érintett nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmét.

2. Adott esetben a Felek megfelelő intézkedéseket hoznak a határokon átnyúló együttműködés bátorítására.

19. Cikk

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy jelen Keretegyezményben lefektetett elveket tiszteletben tartják és végrehajtják, azokhoz - amennyiben az szükséges - kizárólag, olyan megszorításokat, korlátozásokat vagy derogációkat alkalmaznak, amelyekről nemzetközi jogi okmányok rendelkeznek, különösen amelyek az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményben és kiegészítő jegyzőkönyveiben található, amennyiben ezek lényegesek az említett elvekből származó jogok és szabadságok szempontjából.

III. FEJEZET

20. Cikk

Jelen Keretegyezménybe foglalt elvekből eredő jogok és szabadságok gyakorlása során minden, valamely nemzeti kisebbséghez tartozó személy tiszteletben tartja a nemzeti törvényhozást és mások jogait, különösen a többséghez tartozókat és más nemzeti kisebbségeket.

21. Cikk

Jelen Keretegyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely egyén számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely a nemzetközi jog alapvető elveivel, kiváltképpen az Államok szuverén egyenlőségével, területi integritásával és politikai függetlenségével, ellentétes.

22. Cikk

Jelen Keretegyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az korlátozza vagy megsérti azokat

az emberi jogokat vagy alapvető szabadságokat, melyek a Szerződő Felek bármelyike törvényeinek megfelelően vagy bármely más - amennyiben e Szerződő Fél részese - Egyezmény alapján biztosítható.

23. Cikk

Jelen Keretegyezménybe foglalt elvekből eredő jogok és szabadságok - amennyiben az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményben, vagy kiegészítő Jegyzőkönyveiben azoknak megfelelő rendelkezések találhatóak - az utóbb említett Egyezmény rendelkezéseivel összhangban lévőként értelmezendők.

IV. FEJEZET

24. Cikk

1. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága figyelemmel fogja kísérni jelen Keretegyezménynek a Szerződő Felek általi végrehajtását.

2. Azok a Felek, amelyek nem tagjai az Európa Tanácsnak, a megállapítandó szabályok szerint fognak részt venni a végrehajtási mechanizmusban.

25. Cikk

1. A Keretegyezménynek az adott Szerződő Fél vonatkozásában történő hatályba lépését követő egy éven belül a Szerződő Fél az Európa Tanács Főtitkárának teljeskörű tájékoztatást nyújt azokról a törvényhozói és egyéb intézkedésekről, amelyeket a Keretegyezményben felsorolt elvek hatályosulásáért tett.
2. Ezt követően minden Szerződő Fél a Főtitkárnak rendszeresen és minden alkalommal, amikor a Miniszteri Bizottság kifejezte e kérését tájékoztatást nyújt a Keretegyezmény végrehajtását érintő minden lényeges lépésről.
3. A Főtitkár továbbítja jelen Cikkben foglaltaknak megfelelően nyújtott tájékoztatást a Miniszteri Bizottsághoz.

26. Cikk

1. Amennyiben a Felek által jelen Keretegyezményben felsorolt elvek érvényesítése érdekében tett intézkedések megfelelőségét értékeli, a Miniszteri Bizottságot olyan tanácsadó bizottság fogja segíteni, melynek tagjai a nemzeti kisebbségek védelmének a területén elismert szakértelemmel rendelkeznek.
2. A tanácsadó bizottság összetételét és ügyrendjét a Miniszteri Bizottság fogja meghatározni a Keretegyezmény hatálybalépését követő egy éven belül.

V. FEJEZET

27. Cikk

Jelen Keretegyezmény az Európa Tanács tagállamai részére áll nyitva aláírásra. A Keretegyezmény hatályba lépésének időpontjáig a Miniszteri Bizottság által erre felhívott bármely más Állam is aláírhatja. A Keretegyezmény megerősítésre, elfogadás vagy jóváhagyásra szorul. A megerősítésről, elfogadásról

vagy jóváhagyásról szóló okiratot az Európa Tanács Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

28. Cikk

1. Jelen Keretegyezmény az azon időpontot követő három hónapos időszak lejárta utáni hónap első napján lép hatályba, amikor az Európa Tanács tizenkét Tagállama hozzájárulását fejezte ki ahhoz, hogy a Keretegyezményt a 27. Cikknek megfelelően kötelező legyen számára.
2. Mindazon tagállamok vonatkozásában, melyek ezt követően fejezik ki hozzájárulásukat ahhoz, hogy a Keretegyezmény kötelező legyen rájuk nézve, a Keretegyezmény a megerősítésről, elfogadásról vagy jóváhagyásról szóló okirat letétbe helyezésének időpontját követő három hónapos időszak lejárta utáni hónap első napján lép hatályba.

29. Cikk

1. Jelen Keretegyezmény hatályba lépése és a Szerződő Államokkal folytatott konzultáció után az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága az Európa Tanács Alapszabályának

20.d. Cikke alapján hozott többségi határozatnak megfelelően csatlakozásra kérhet minden olyan Államot, amely nem tagja az Európa Tanácsnak, és amelyet a Keretegyezmény aláírására felhívtak a 27. Cikk rendelkezéseinek megfelelően, de ezt még nem tette meg, továbbá minden más nem-tagállamot.

2. Minden csatlakozó Állam vonatkozásában a Keretegyezmény a csatlakozási okiratnak az Európa Tanács Főtitkáránál történő letétbe helyezésének időpontját követő három hónapos időszak lejárta utáni hónap első napján lép hatályba.

30. Cikk

1. A Keretegyezmény aláírása vagy a megerősítésről, az elfogadásról, a hozzájárulásról vagy a csatlakozásról szóló okirat letétbe helyezése alkalmával minden Állam megnevezheti azt, a területet, vagy területeket, amely(ek) nemzetközi kapcsolataiért felelősséget visel és ahol a jelen Keretegyezményt alkalmazni fogják.
2. Minden Állam ezt követően bármikor az Európa Tanács Főtitkárához intézett nyilatkozattal kiterjesztheti

jelen Keretegyezmény alkalmazását minden, a nyilatkozatban megjelölt területre. Ilyen terület vonatkozásában a Keretegyezmény a nyilatkozatnak a Főtitkár általi kézhezvételének időpontját követő három hónapos időszak lejártá utáni hónap első napján lép hatályba.

3. Az előző két pont alapján tett minden nyilatkozat, a nyilatkozatban meghatározott bármely terület vonatkozásában visszavonható a Főtitkárhoz címzett értesítéssel. A visszavonás az értesítésnek a Főtitkár általi kézhezvételének időpontját követő három hónapos időszak lejártá utáni hónap első napján válik hatályossá.

31. Cikk

1. Minden Fél bármely időpontban felmondhatja a jelen Keretegyezményt az Európa Tanács Főtitkárához intézett értesítéssel.
2. A felmondás az értesítésnek a Főtitkár általi kézhezvételének időpontját követő három hónapos időszak lejártá utáni hónap első napján válik hatályossá.

32. Cikk

Az Európa Tanács Főtitkára a Tanács tagállamait, a további aláíró Államot és minden, a jelen Keretegyezményhez csatlakozott Államot értesíti:

- a) minden aláírásról;
- b) minden megerősítésről, elfogadásról, hozzájárulásról vagy csatlakozásról szóló okirat letétbe helyezéséről;
- c) a Keretegyezménynek a 28., 29., 30. Cikknek megfelelően történt hatályba lépése valamennyi időpontjáról;
- d) a jelen Keretegyezményre vonatkozó minden jogcselekményről, értesítésről vagy közlésről.

Minek hiteléül a kellőképpen meghatalmazott alulírottak aláírták jelen Keretegyezményt.

Készült .....-ban, ...-án, angol és francia nyelven, egyetlen példányban, melyet az Európa Tanács levéltárában kell elhelyezni. Mindkét nyelvű szöveg

egyaránt hiteles. Az Európa Tanács Főtitkára az Európa Tanács valamennyi Tagállama és a jelen Keretegyezmény aláírására felkért vagy csatlakozó Állam részére hiteles másolatot küld.

MAGYARÁZÓ MEGJEGYZÉSEK
A NEMZETI KISEBBSÉGEK VÉDELMÉRŐL SZÓLÓ KERETEGYZMÉNYHEZ*

ELŐZMÉNYEK

1. Az Európa Tanács az elmúlt több, mint negyven év alatt számos alkalommal vizsgálta a nemzeti kisebbségek helyzetét. A Parlamenti Közgyűlés már működésének legelső éveiben (1949) is elismerte "a nemzeti kisebbségek jogainak széleskörű védelme problémájának" jelentőségét a Jogi és Közigazgatási kérdések Bizottságának egyik jelentésében. 1961-ben a Közgyűlés ajánlotta, hogy illesszenek be egy cikket a Második Kiegészítő Jegyzőkönyvbe a nemzeti kisebbségek egyes, az Emberi Jogok Európai Egyezményébe (ECHR)* nem foglalt jogainak biztosítására. Az utóbbi ténylegesen a 14. Cikkben szereplő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni klauzulában "a nemzeti kisebbséghez tartozás" megemlítésére korlátozódik. A nemzeti kisebbségek védelmét előírányzó Cikk-tervezet alábbi megfogalmazását javasolja a 285/1961. számú Ajánlás:

"A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek nem foszthatók meg - csoportjuk más tagjaival közös és a közrenddel nem ütköző - attól a joguktól, hogy saját

---

* Angol rövidítés, melyet a továbbiakban az eredeti szövegben történő alkalmazásnak megfelelően a fordításban használunk. Francia rövidítése: CEDH.

kulturális életük legyen, saját nyelvüket használják, saját iskolákat nyissanak és választásuk szerinti nyelven történő oktatásuk legyen vagy saját vallásukat nyilvánosan megvallhassák és gyakorolhassák."

2. A Szakértői Bizottság, amelyet megbíztak, tanulmányozza egy ilyen jegyzőkönyv elkészítésének a lehetőségét és célszerűségét, tevékenységét elhalasztotta az oktatásban a nyelvhasználatra vonatkozó Belga nyelvi ügyekben történő végső ítélet meghozataláig (Eur. Court H.R. judgment of 23 July 1968, Series A, No. 6.). 1973-ban szigorúan vett jogi nézőpontból arra a következtetésre jutott a Bizottság, nem feltétlenül szükséges, hogy a kisebbségek védelmét az ECHR kiegészítő jegyzőkönyvébe foglalt speciális rendelkezés biztosítsa. A szakértők azonban arra az álláspontra helyezkedtek, hogy nincs különösebb jogi akadály ilyen kiegészítő jegyzőkönyv elfogadásának, amennyiben azt egyéb okokból kívánatosnak találják.

3. A közelmúltban a Parlamenti Közgyűlés a Miniszteri Bizottság számára egyszerre politikai és jogi megoldásokra tett javaslatot, különösképpen a nemzeti kisebbségek jogaira vonatkozó kiegészítő jegyzőkönyv vagy egyezmény elkészítésére. Az 1134/1990. számú Ajánlás tartalmazza azon

elvek jegyzékét, amelyeket a Közgyűlés szükségesnek talált a nemzeti kisebbségek védelmére. 1991. októberében az Emberi Jogok Igazgatótanácsát (CDDH)* bízták meg azon feltételek jogi és politikai szemszögből történő áttekintésével, amelyek között az Európa Tanács tevékenységét megvalósíthatná a nemzeti kisebbségek védelmében, figyelemmel azokra a munkálatokra, amelyeket az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia (CSCE)* és az Egyesült Nemzetek végeztek, valamint az Európa Tanácson belül felmerült elgondolásokra.

4. 1992. májusában a CDDH-t a Miniszteri Bizottság megbízta, vizsgálja meg a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó speciális jogi norma kialakításának lehetőségét. A CDDH ennek alapján egy szakértői bizottságot (DH-MIN)*

---

* A továbbiakban az eredeti szövegben történő alkalmazásnak megfelelően a fordításban a francia rövidítést használjuk: CDDH.

* A továbbiakban az eredeti szövegben történő alkalmazásnak megfelelően a fordításban a francia rövidítést használjuk.

* A továbbiakban az eredeti szövegben történő alkalmazásnak megfelelően a fordításban a francia rövidítést használjuk.

állított fel, amelynek az 1993. márciusában kibocsátott új megbízás szerint javaslatot kellett tennie speciális jogi normákra e területen, szellemében igazodva az Európa Tanács és a CSCE munkálatainak kiegészítő jellegéhez. A munkálatok során a CDDH és a DH-MIN különböző megfogalmazásokat vett figyelembe, így különösen a nemzeti kisebbségek védelmének Európai Egyezményére vonatkozó javaslatot, melyet a demokráciáért a jog közreműködésével Európai Bizottság (az ún. "Velencei Bizottság") dolgozott ki, az osztrák javaslatot az ECHR kiegészítő jegyzőkönyvére, a Parlamenti Közgyűlés 1201/1993. számú Ajánlásába foglalt tervezetet az ECHR kiegészítő jegyzőkönyvére, valamint más javaslatokat. A vizsgálat összegezése a CDDH által a Miniszteri Bizottsághoz 1993. szeptember 8-án tett jelentésben történt, amely különböző, ezen a területen alkalmazható jogi normákat mutat be és olyan jogi eszközöket, amelyekben ezeket konkretizálni lehet. Ebben az összefüggésben a CDDH megjegyezte, a "nemzeti kisebbségek" fogalmának értelmezésében nem volt konszenzus.

5. A meghatározó lépést az Európa Tanács tagállamai állam- és kormányfőinek 1993. október 8-án és 9-én Bécsben tartott csúcstervekezletén tették meg. Egyetértettek abban, hogy az Európában a történelem megrázkódtatásai között létrejött

nemzeti kisebbségeket védeni és óvni kell, hogy ezzel is a békéhez és stabilitáshoz járuljunk hozzá. Az állam- és kormányfők úgy határoztak, hogy a nemzeti kisebbségek védelmére jogi kötelezettségeket vállalnak. A Bécsi Nyilatkozat II. Függeléke a Miniszteri Bizottságot többek között megbízta:

- Készítsen a legrövidebb időn belül a nemzeti kisebbségek védelmére Keretegyezmény-tervezetet, meghatározva azokat az elveket, amelyek a nemzeti kisebbségek védelmét biztosítják és betartásukra a Szerződő Államok kötelezettséget vállalnak. Ez az okmány a nem tagállamok számára is nyitva állna aláírásra.

- Kezdje meg az Emberi Jogok Európai Egyezményét kulturális területen kiegészítő jegyzőkönyv összeállítását olyan rendelkezésekkel, melyek biztosítják az egyéni jogokat, különösen a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára.

6. 1993. november 4-én a Miniszteri Bizottság létrehozta a Nemzeti kisebbségek védelmének eseti bizottságát (CAHMIN)*. Megbízataa tükrözta a Bécsben meghozott határozatokat. Az Európa Tanács tagállamaiból származó szakértőkből álló bizottság 1994. január végén kezdte meg munkáját, amelyben a CDDH, a Kulturális Együttműködés Tanácsa (CDCC)*, a Tömegtájékoztatás Igazgatótanácsa (CDMM)* és a Demokráciáért a jog közreműködésével Európai Bizottság képviselői vettek részt. A CSCE Nemzeti Kisebbségek főmegbízottja, valamint az Európai Közösségek Bizottsága megfigyelőként szintén részt vettek a munkálatokban.

7. A CAHMIN 1994. április 15-én ideiglenes jelentést terjesztett elő a Miniszteri Bizottsághoz, amelyet ezt követően megküldtek a Parlamenti Közgyűlésnek (Doc. 7109). A Miniszteri Bizottság 1994. májusában tartott 94. ülészakán elismerését fejezte ki a Bécsi Nyilatkozatból eredő megbízataa végrehajtásában teljesített előrehaladásért.

8. A Keretegyezmény egyes rendelkezéseit a Miniszteri Bizottság (a Miniszteri Megbízottak 1994. október 7-i 517.

---

* A továbbiakban az eredeti szövegben történő alkalmazásnak megfelelően a fordításban a francia rövidítést használjuk.

tanácskozása) dolgozta ki, ezek politikai egyeztetést kívánnak, azok is, amelyek a Keretegyezmény végrehajtásának ellenőrzésére vonatkoznak.

9. A CAHMIN 1994. október 10-től 14-ig tartott tanácskozásán elhatározta a Keretegyezmény tervezetének a Miniszteri Bizottság elé terjesztését, amely ennek szövegét az 1994. november 10-én tartott 95. Miniszteri Ülésszakán elfogadta. A Keretegyezmény az Európa Tanács tagállamai részére aláírásra megnyílt ....-án.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A Keretegyezmény céljai

10. A Keretegyezmény az első, jogilag kötelező multilaterális okmány, mely általánosságban a nemzeti kisebbségek védelmét szolgálja. A célja a nemzeti kisebbségek védelmét biztosító jogi elvek meghatározása, amelyeknek tiszteletben tartására az Államok kötelezettséget vállalnak. Az Európa Tanács a Bécsi Nyilatkozatban kifejezett óhajoknak (II. Függelék) hatályosulása érdekében az Európai Együtműködési és Biztonsági Konferencia (CSCE)

által elfogadott politikai kötelezettségeknek a lehető legszélesebb jogi kötelezettségekké való átalakítása érdekében.

Megközelítések és alapvető koncepciók

11. A helyzetek különbözőségére és a megoldandó problémák jelentős számára tekintettel elhatározták, hogy lényegében bizonyos célokat meghatározó - melyek követésére a Felek kötelezettséget vállalnak - programjellegű rendelkezéseket magában foglaló Keretegyezményt dolgoznak ki. Ezek a - közvetlenül nem alkalmazható - rendelkezések az érintett Államok számára mérlegelési szabadságot hagynak az általuk elérendőként meghatározott célok megvalósításában, és így mindegyikük számára lehetővé válik a sajátos körülmények figyelembe vétele.

12. Meg kell állapítani, a Keretegyezmény a "nemzeti kisebbség" fogalmának semmiféle meghatározását nem tartalmazza. Emiatt elhatározták, gyakorlati megközelítést alkalmaznak arra a megállapításra alapítva, hogy a jelen helyzetben lehetetlen az Európa Tanács valamennyi tagállama általános támogatását elnyerő meghatározásra jutni.

13. Jelen Keretegyezményben lefektetett elvek alkalmazását a nemzeti törvényeken és megfelelő kormányzati politikán keresztül kell érvényesíteni. Az Egyezmény nem foglal magában semmiféle kollektív jog elismerését. A hangsúlyt a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek védelmének biztosítására helyezi, akik jogaikat egyénileg vagy másokkal közösségben gyakorolhatják (lásd 3. Cikk 2. pont). Ebben a tekintetben a Keretegyezmény más nemzetközi szervezetek által elfogadott okmányok megközelítését követi.

A Keretegyezmény szerkezete

14. A Keretegyezmény a preambulumon túl még öt fejezetből áll.

15. A I. Fejezet rendelkezései tartalmazzák bizonyos alapvető elvek általános kimondását, melyek a Keretegyezmény további alap-rendelkezéseinek pontosítását szolgálhatják.

16. A II. Fejezet tartalmazza a különleges alapelveket.

17. A III. Fejezet a Keretegyezmény értelmezésére és alkalmazására vonatkozó különböző rendelkezéseket foglal magába.

18. A IV. Fejezet a Keretegyezmény alkalmazásának ellenőrzését szolgáló rendelkezéseket tartalmazza.

19. Végül az V. Fejezet az Európa Tanács egyezményeiben és megállapodásaiban szokásos záró rendelkezések mintájára alapított záró rendelkezéseket tartalmazza.

MEGJEGYZÉSEK A KERETEGYEZMÉNY RENDELKEZÉSEIRŐL

PREAMBULUM

20. A preambulum azokat az okokat magyarázza, amelyek miatt a Keretegyezményt kidolgozták és alkotóinak bizonyos alapvető aggodalmait fejtí ki. A bevezető szavak tisztán jelzik, hogy a Keretegyezményt az Európa Tanács nem tagállamai is aláírhatják és megerősíthetik (lásd 27. Cikk).

21. A preambulum utal az Európa Tanács alapszabályában megfogalmazott célra és e cél eléréséhez szolgáló eszközök egyikére: az emberi jogok és alapvető szabadságok védelme és kiterjesztése

22. Hivatkozik ugyancsak az Európa Tanács Tagállamai állam- és kormányfői által Bécsben elfogadott Nyilatkozatára, egy olyan okmányra, amely lefektette e Keretegyezmény alapjait (lásd a fenti 5. pontot is). Valójában a preambulum szövegét nagymértékben e Nyilatkozat sugallta, különösen annak II. Függeléke. Ugyanez a helyzet a Keretegyezmény I. és II. Fejezetében szabályozott kötelezettségek kiválasztását illetően is.

23. A preambulum nem kimerítő módon említi meg a Keretegyezmény tartalmát ösztönző további három forrást: az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Európai Egyezményt (ECHR) valamint az Egyesült Nemzetek és a CSCE olyan okmányait, amelyek kötelezettségeket tartalmaznak a nemzeti kisebbségek védelme tekintetében.

24. A preambulum - amelyet az Egyesült Nemzeteknek a Nemzeti vagy etnikai, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogaira vonatkozó Nyilatkozata (a Közgyűlés 1992. december 18-án elfogadott 47/135. számú Határozata) 1. Cikkének 1. pontja inspirálta - tükrözi az Európa Tanács és Tagállamai aggodalmait a nemzeti kisebbségek létének veszélyeztetése kérdésében.

25. Mivel a Keretegyezmény az Európa Tanács nem tagállamai számára is nyitva áll aláírásra és megerősítésre és azért, hogy sokkal átfogóbb megközelítést biztosítson, úgy határoztak, hogy egyes olyan elveket is bele foglalnak, amelyek az ECHR-ben vagy annak kiegészítő jegyzőkönyveiben már biztosított jogokból és szabadságokból erednek (lásd ezzel összefüggésben a Keretegyezmény 23. Cikkét).

26. Az Egyesült Nemzetek Egyezményeire és Nyilatkozataira való hivatkozás emlékeztet az egyetemes szinten végzett munkálatokra, például a Folgári és politikai jogok Nemzetközi Egyezségokmányára (27. Cikk) és a Nemzeti vagy etnikai, vallási és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek jogaira vonatkozó Nyilatkozatra. Ez a hivatkozás azonban nem terjed ki a nemzeti kisebbség fogalmának semmiféle meghatározására, amelyeket ezekbe az okmányokba foglalathatnának.

27. A CSCE keretei között e területen vállalt kötelezettségekre való hivatkozás tükrözi a Bécsi Nyilatkozat II. Függelékében kifejezett kívánalmat, hogy az Európa Tanács a lehető legszélesebb mértékben alakítsa át a politikai kötelezettségeket jogi kötelezettségekké. A Koppenhágai Dokumentum (Copenhagen Document) különösen

hasznos iránymutatást szolgáltatott a Keretegyezmény szerkesztéséhez.

28. A preambulum utolsó előtti pontja pontosítja a Keretegyezmény fő célját: a nemzeti kisebbségek, valamint ezen kisebbségekhez tartozó személyek jogai hatékony védelmének biztosítását. Hangsúlyozza azt is, hogy e védelmet a jog uralma elvének megfelelően, tiszteletben tartva az államok területi integritását és nemzeti szuverenitását, kell biztosítani.

29. Az utolsó pont célja annak jelzése, hogy a jelen Keretegyezménybe foglalt e rendelkezések nem közvetlenül alkalmazhatók. Nem érinti a Tagállamoknak a nemzetközi szerződések belső jogrendbe való átvételére vonatkozó törvényeit és gyakorlatát.

I. FEJEZET

1. Cikk

30. Az 1. Cikk fő célja annak meghatározása, hogy a nemzeti kisebbségek védelme, amely szerves részét képezi az emberi

jogok védelmének, nem esik az Államok számára fenntartott rendelkezési terület körébe. Az a megállapítás, hogy ez a védelem "szerves részét képezi az emberi jogok nemzetközi védelmének", semmiben nem érinti az ECHR által létrehozott szerveknek jelen Keretegyezmény értelmezésére vonatkozó jogkörét.

31. Ez a Cikk a nemzeti kisebbségek védelmére, úgyis, mint ilyen minőségükben és az e kisebbségekhez tartozó személyek jogainak és szabadságainak védelmére vonatkozik. E megfogalmazásbeli különbségtétel és szerkesztésbeli megkülönböztetés világossá teszi, hogy nem kötelezték el magukat a nemzeti kisebbségek kollektív jogainak elismerésére (lásd a 3. Cikkre vonatkozó megjegyzéseket is). A Felek mindazonáltal elismerik, hogy a nemzeti kisebbség védelme az ilyen kisebbséghez tartozó személyek jogainak védelmén keresztül biztosítható.

2. Cikk

32. Ez a Cikk a Keretegyezmény alkalmazását szabályozó elvek együttesét sorolja fel. E Cikket többek között az Egyesült Nemzeteknek az Államok közötti baráti kapcsolatok és együttműködést érintő nemzetközi jogi alapelvekre

vonatkozó Deklarációja sugallta, összhangban az Egyesült Nemzetek Chartájával (a Közgyűlés 1970. október 24-i 2625/XXV. számú Határozata). E rendelkezésben szereplő elvek általános jellegűek, azonban különös jelentőséggel bírnak a Keretegyezmény által átfogott területen.

3. Cikk

33. E Cikk két különböző, de egymással kapcsolatban lévő elvet fektet le két különböző pontban kifejtve.

1. pont

34. Az 1. pont mindenekelőtt valamennyi nemzeti kisebbséghez tartozó személy számára biztosítja annak szabad megválasztásához való jogot, hogy ebben a minőségben vegyék figyelembe vagy sem. E rendelkezés e személyek mindegyike számára megadja a jogot annak elhatározására, hogy a Keretegyezmény elveiből folyó védelmet kívánja-e élvezni vagy sem.

35. E pont nem foglalja magában az egyén tetszés szerinti választási jogát valamelyik nemzeti kisebbséghez tartozás tekintetében. Az egyén szubjektív választása

elválaszthatatlanul kötődik a személy identitását meghatározó lényeges objektív kritériumokhoz.

36. Az 1. pont továbbá úgy rendelkezik, semmiféle hátrány nem származhat sem e rendelkezés által biztosított szabad választásból sem az ehhez kötött jogok gyakorlásából. E rendelkezés célja annak biztosítása, hogy a szabad választással való élés ne legyen közvetetten sem veszélyeztetve.

2. pont

37. A 2. pont úgy rendelkezik, hogy a Keretegyezményben kimondott elvekből eredő jogok és szabadságok egyénileg és másokkal közösségben gyakorolhatók. A jogok és szabadságok közös gyakorlása különbözik a kollektív jogok fogalmától. A "mások" meghatározás a lehető legtágabb értelemben használandó és magában foglalja az ugyanazon nemzeti kisebbséghez, más nemzeti kisebbséghez vagy a többséghez tartozó személyeket is.

II. FEJEZET

4. Cikk

32. E Cikk célja annak biztosítása, hogy az egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetés elveit a nemzeti kisebbséghez tartozó személyekre is alkalmazzák. E Cikk rendelkezéseit a Keretegyezmény összefüggésében kell értelmezni.

1. és 2. pontok

39. Az 1. pont e két elv klasszikus megközelítését követi. A 2. pont hangsúlyozza, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek és a nemzeti többséghez tartozó személyek közötti teljes és hatékony egyenlőség előmozdítása megkívánhatja, hogy a Felek olyan speciális intézkedéseket fogadjanak el, melyek tekintetbe veszik az érintett személyek sajátos feltételeit. Ezeknek az intézkedéseknek megfelelőeknek kell lenniük, vagyis összhangban kell lenniük az arányosság elvével azért, hogy elkerüljék úgy mások jogainak, mint a másokkal szembeni hátrányos megkülönböztetés megsértését. Ez az elv megkívánja egyebek között, hogy az ilyen intézkedések időben és tartalomban ne terjedjenek túl a teljes és hatékony egyenlőség célja eléréséhez szükséges mértéken.

40. A Keretegyezmény nem tartalmaz külön rendelkezést, amely specifikusan foglalkozna az egyenlő lehetőségek elvével. Egy ilyen rendelkezés beillesztését szükségtelennek találták, miután ez az elv már benne foglaltatik e Cikk 2. pontjába. Mivel az 1. pontban található a hátrányos megkülönböztetés tilalma alapelve, ugyanez vonatkozik a szabad helyváltoztatásra is.

3. pont

41. A 3. pont célja pontosítani, hogy a 2. pontban hivatkozott intézkedések nem tekinthetők az egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvével szembeállóknak. E rendelkezés célja annak biztosítása, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek hatékony egyenlőséget biztosítson, ugyanúgy, mint a többséghez tartozó személyeknek.

5. Cikk

42. E Cikk lényegében annak biztosítását célozza, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek megtarthassák és fejleszthessék kultúrájukat és megőrizzék identitásukat.

1. pont

43. Az 1. pont e cél megvalósításához szükséges feltételek előmozdításának kötelezettségét foglalja magába. A nemzeti kisebbség identitásának négy alapvető elemét sorolja fel. Ez a rendelkezés nem foglalja magába, hogy az etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallásbeli különbségek pusztán létezése szükségképpen nemzeti kisebbségek létrejöttét eredményezi (lásd ebben a tekintetben a CSCE 1991-ben Genfben tartott szakértői értekezlete jelentésének II. Szakaszának 4. pontját.)

44. A "hagyományokra" utalás nem foglalja magában a nemzeti törvényekkel vagy a nemzetközi normákkal ellentétes gyakorlat jóváhagyását vagy elfogadását. A hagyományos gyakorlat a közrend védelme követelményéből származó korlátozások tárgya marad.

2. pont

45. A 2. pont célja a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelme az akaratuk ellenére történő mindenféle asszimilációval szemben. Nem tiltja az önkéntes beolvadást.

46. A 2. pont nem akadályozza meg a Feleket az általános integrációs politikájuknak megfelelő intézkedések megtételétől. Elismeri a társadalmi összetartozás jelentőségét és azt a preambulumban kifejezett kívánalmat tükrözi, hogy a kulturális sokszínűség forrása és tényezője, nem pedig megosztója legyen minden társadalom gazdagításának.

6. Cikk

47. Ez a Cikk tükrözi a Bécsi Nyilatkozat III. Függelékében kifejezett aggodalmakat (Nyilatkozat és intézkedési terv a fajgyűlölet, idegengyűlölet, antiszemitizmus és intolerancia kezelésére).

1. pont

48. Az 1. pont hangsúlyozza a türelmesség és a kultúrák közötti párbeszéd fontosságát és aláhúzza a Felek által a területükön élő minden személy közötti együttműködés és kölcsönös megértés elősegítése és tiszteletben tartása fontosságát. Az oktatás, a kultúra és a tömegkommunikációs eszközök területét itt kiemelten említi, mert ezeket e célok elérése érdekében különösen fontosnak tartják.

49. A társadalmi összetartás erősítése érdekében e pont célja egyebek között az, hogy elősegítse a toleranciát és a kultúrák közötti párbeszédet a nemzeti, kulturális, nyelvi és vallási csoportokhoz tartozó személyek közötti határok megszüntetésével, bátorítván azon interkulturális szervezeteket és mozgalmakat, amelyek igyekeznek elősegíteni egymás kölcsönös tiszteletben tartását és megértését, és identitásuk teljes megőrzése mellett integrálni igyekeznek e a személyeket a társadalomba.

2. pont

50. Ezt a rendelkezést nagyobb részben a CSCE Koppenhágai Dokumentumának 40.2. pontja sugalmazta. A védelem kötelezettsége mindazokat érinti, akik fenyegetéseknek vagy hátrányos megkülönböztető cselekményeknek, ellenségességnek vagy erőszaknak lehetnek áldozatai, bármi legyen is e fenyegetések vagy cselekmények forrása.

7. Cikk

51. E Cikk célja biztosítani minden nemzeti kisebbséghez tartozó személy jogának tiszteletben tartását az e Cikkben említett alapvető szabadságok tekintetében. Ezek a

szabadságok természetesen egyetemes jellegűek, azaz minden személyre alkalmazandók függetlenül attól, hogy nemzeti kisebbséghez tartoznak-e vagy sem (lásd például az ECHR megfelelő 9., 10. és 11. Cikkeit), de e rendelkezések különösen jelentősek a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozóan. A preambulumból szóló megjegyzések között fentebb kinyilvánított okokból az ECHR-ben már megtalálható egyes kötelezettségek belefoglalásáról is határoztak.

52. Ez a rendelkezés magában foglalhat a Felek számára meghatározott pozitív kötelezettségeket a fent említett szabadságok védelmét szolgáló, a nem az Államoktól származó megsértéssel szemben. Az Emberi Jogok Európai Bírósága elismerte a lehetőséget, hogy ilyen pozitív kötelezettségek az ECHR-ből eredhetnek.

53. A 7. Cikkben lefektetett egyes szabadságokat a 8. és 9. Cikkben fejtenek ki.

8. Cikk

54. E Cikk a 7. Cikknél sokkal részletesebb szabályokat állapít meg a vallásszabadság védelmére. A CSCE Koppenhágai Dokumentumának 32.2., 32.3. és 32.6. pontjaiból több elemet

egyesít egységes rendelkezéssé. Ez a szabadság mindenki számára elismert és a 4. Cikkkel összhangban minden nemzeti kisebbséghez tartozó személy ugyanúgy élvezheti azt. E szabadságok fontossága jelen összefüggésben adott, mégis különösen alkalmasnak tartották kiemelt figyelemre való részesítésre.

9. Cikk

55. E Cikk a 7. Cikknél sokkal részletesebben szabályozza a szólásszabadság védelmét.

1. pont

56. E pont első mondatának mintája az ECHR 10. Cikke 1. pontjának második mondata. Jóllehet ez a mondat kifejezetten az eszmék és információk kisebbségi nyelven történő megismerése szabadságára utal, magába foglalja az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságát a többségi nyelven vagy más nyelveken.

57. E pont második mondata kötelezettséget foglal magába a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutás hátrányos megkülönböztetés nélküli biztosítására. A "törvényhozási

rendszerük keretében" megfogalmazást abból a célból iktatták be, hogy tiszteletben tartsák azon alkotmányos rendelkezéseket, amelyek korlátozhatják a feleket a tömegkommunikációs eszközökhöz való hozzájutás mértékének szabályozásában.

2. pont

58. E pontot az ECHR 10. Cikke 1. pontja harmadik mondatának mintájára állapították meg.

59. A rádió adás, televíziós sugárzás vagy mozi vállalkozás megindításának engedélyezési rendszere nem lehet megkülönböztető jellegű és objektív feltételeken kell alapulnia. Azon követelmények beiktatását, amelyek az ECHR 10. Cikkének 1. pontja harmadik mondatában kifejezetten nem találhatók meg, a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek védelmét szolgáló eszközként fontosnak ítélték.

60. A "rádió adás" szavak, amelyek e Cikk 3. pontjában szintén megtalálhatók, nem szerepelnek az ECHR 10. Cikke megfelelő mondatában. Egyszerűen a modern fogalommeghatározást tükrözik és nem tartalmazzak semmiféle lényegi különbséget az ECHR 10. Cikkéhez viszonyítva.

3. pont

61. E pont első mondata a nyomtatott sajtó létrehozásával és használatával foglalkozik, és lényegében negatív kötelezettséget foglal magába, míg a sokkal rugalmasabban fogalmazott második mondat a pozitív kötelezettségre teszi a hangsúlyt a rádió- és televízió adások területén (például a frekvenciák szétosztása). Ez a megkülönböztetés a rendelkezésre álló frekvenciák viszonylagos szűkössége és a rádióadások területe szabályozásának szükségessége miatt van. Nincs kifejezett utalás a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek azon jogára, hogy a tömegkommunikációs eszközök létrehozása érdekében anyagi eszközöket igényelhetnek, miután ezt a jogot magától értetődőnek tartották.

4. pont

62. Ez a pont azon speciális intézkedések szükségességét hangsúlyozza, amelyek célja egyszerre a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek a médiához hozzájutása megkönnyítése, valamint a türelmesség és a kulturális sokszínűség előmozdítása. A "megfelelő intézkedések" kifejezést a 4. Cikk 2. pontjának kommentárjában jelzett okokból használták (lásd 39. pont), ahol ugyanezt a

megfogalmazást alkalmazták. E pont kiegészíti a 9. Cikk 1. pontjának utolsó mondatában lefektetett kötelezettséget. E pont célzott intézkedései állhatnak például azon adások sugárzásához vagy programok készítéséhez anyagi eszközök juttatásából, amelyek a kisebbségeket érdeklő kérdésekkel foglalkoznak és/vagy a csoportok közötti párbeszédet segítik elő, vagy bátorítják a kiadókat és a rádióadások szerkesztőit, a kiadói függetlenség tiszteletben tartásának betartása mellett, hogy tegyék lehetővé a nemzeti kisebbségeknek a tömegkommunikációs eszközeikhez való hozzáférhetőséget.

10. Cikk

1. pont

63. Különösen fontos annak elismerése, hogy minden nemzeti kisebbséghez tartozó személynek joga van kisebbségi nyelvét szabadon és beavatkozás nélkül használnia. Valójában a kisebbségi nyelv használata egyik legfontosabb eszköze annak, hogy e személyek hangsúlyozzák és megőrizték identitásukat. Ez lehetővé teszi számukra a szólásszabadság gyakorlását is. "Nyilvánosan" azt jelenti, hogy például köztéren, külső helyen, más személyek jelenlétében, azonban

nem vonatkozik semmilyen körülmények között a hatósági szervekkel való kapcsolatra, amely e Cikk második pontjának tárgya.

2. pont

64. E rendelkezés nem foglalja magába a nemzeti kisebbséghez tartozó egyén és a hatósági szervek közötti valamennyi kapcsolatot. Valójában ez csak a közigazgatási hatóságokra terjed ki. Ez utóbbiakat mindenesetre szélesen kell értelmezni, magába foglalva például az ombudsmant. Számot vetve az esetleges pénzügyi, közigazgatási, különösen a katonai területen meglévő nehézségekkel, valamint a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek és a közigazgatási hatóságok közötti kapcsolatokban a kisebbségi nyelv használatára vonatkozó technikai nehézségek, ezt a rendelkezést rendkívül rugalmasan fogalmazták, meg a Felek számára széleskörű mérlegelési szabadságot biztosítva.

65. Miután a 2. pontban szereplő két feltétel találkozik, a Feleknek törekedniük kell a lehetőségek határára belül a kisebbségi nyelv használatának biztosítására a közigazgatási hatóságokkal való kapcsolatokban. A "valóságos szükség" fennállásáról az Államoknak kell megbizonyosodniuk objektív

kritériumok alapján. Jóllehet az Államoknak minden erőfeszítést meg kell tenniük ezen elv megvalósításáért, a "lehetőségek határán belül" megfogalmazás azt mutatja, hogy különböző tényezők, különösen az érintett Fél anyagi lehetőségeit figyelembe lehet venni.

66. A Feleknek a kisebbségi nyelvek használatára vonatkozó kötelezettségei semmi esetre sem érinti az érdekelt Állam hivatalos nyelvének vagy nyelveinek a státuszát. Egyébként a Keretegyezmény tudatosan tartózkodik a "hagyományosan vagy jelentős számban nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek által lakott területek" meghatározásától. Előnyösebbnek tűnt rugalmas megfogalmazás alkalmazása, mely minden érintett Fél részére lehetővé teszi a különleges körülmények figyelembe vételét. A "hagyományosan... lakott" megfogalmazás nem a történelmi kisebbségekre utal, hanem azokra, amelyek még mindig ugyanazon földrajzi körzetben laknak (lásd a 11. Cikk 3. és a 14. Cikk 2. pontjait is).

3. pont

67. E rendelkezés az Emberi Jogok Európai Egyezményének 5. és 6. Cikkeiben foglalt egyes rendelkezéseken alapszik. Nem terjed túl e Cikkeken foglalt biztosítékokon.

11. Cikk

1. pont

68. E kötelezettség gyakorlati alkalmazására tekintettel a rendelkezést oly módon fogalmazták meg, amely lehetővé teszi a Felek számára, hogy azt saját egyéni körülményeiknek megfelelően alkalmazzák. Így a Felek a nemzeti kisebbséghez tartozó személy neve(i)nek fonetikus leírása esetén a hivatalos nyelv abc-jét használhatják. Azon személyek, akiket a múltban kényszerítettek eredeti nevük (neveik) feladására, vagy aki(k)nek eredeti nevüket (neveiket) erőszakkal változtatták meg, lehetőséget kell kapniuk nevük (neveik) visszavételére, természetesen a joggal való visszaélés és a csalárd szándékkal történő megváltoztatás kivételével. Természetesen a Felek jogrendszeri e tekintetben tiszteletben fogják tartani a nemzeti kisebbségek védelmére vonatkozó nemzetközi elveket.

2. pont

69. E pontban foglalt kötelezettség az egyén azon jogára vonatkozik, hogy "saját kisebbségi nyelvén cégtáblákat, feliratokat és egyéb magántermészetű információkat tegyen

közzé a nyilvánosság számára láthatóan". Ez természetesen nem zárja ki azt, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyektől megkivánják, hogy emellett használják a hivatalos nyelvet és/vagy más kisebbségi nyelveket. A "magánjellegű" kifejezés utal mindarra, ami nem hivatalos jellegű.

3. pont

70. E Cikk célja elősegíteni kisebbségi nyelven is a nyilvánosság számára szánt helységnevek, utcanevek és más földrajzi nevek használatának lehetőségét. E rendelkezés megvalósítása során az Államoknak joguk van tekintetbe venni sajátos körülményeiket és jogrendszerüket, ide értve esetlegesen a más Államokkal történő megegyezéseket. E rendelkezés által átfogott területen természetes, hogy a Felek nincsenek alávetve semmiféle kötelezettségnek, hogy más államokkal egyezményeket kössenek. Ezzel szemben ilyen egyezmények kötésének lehetősége nem kizárt. Ugyancsak természetes, hogy a fennálló egyezmények jogilag kötelező jellege érintetlen marad. Ez a rendelkezés nem foglalja magába a kisebbségi nyelvű helységnevek semmiféle hivatalos elismerését.

12. Cikk

71. E kötelezettség a kultúrák közötti perspektívában (lásd a 6. Cikk 1. pontját) kívánja elősegíteni a nemzeti kisebbségek és a többségi népesség számára közös kultúra, a történelem, a nyelv és vallás ismeretét. A cél a tolerancia és a párbeszéd légkörének megteremtése, amint azt a Keretegyezmény preambuluma és az állam- és kormányfők Bécsi Nyilatkozatának II. Függetléke tartalmazza. A második pont felsorolása nem kimerítő és a "tankönyvekhez hozzájutás" megfogalmazás úgy értelmezendő, mint ami magába foglalja a tankönyvek más országokban történő kiadását és megvásárlásukat. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára az oktatáshoz bármely szinten való hozzájutás esélyegyenlősége elősegítésének kötelezettsége tükrözi a Bécsi Nyilatkozatban kifejezett óhaját.

13. Cikk

1. pont

72. A Felek kötelezettsége a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogának elismerése saját magán oktatási és képzési intézményeiknek felállítására és működtetésére az oktatási

rendszerük követelményei alá esnek, különösen a kötelező iskoláztatás szabályai tekintetében. E pont alá eső intézményeket ugyanolyan ellenőrzés alá lehet vetni, mint a többi intézményt, különösen az oktatás színvonalára. Amennyiben a megkívánt oktatási követelményeknek megfelelnek, lényeges, hogy minden kiadott bizonyítványt hivatalosan elismerjenek. Az érintett nemzeti törvényeket objektív feltételekre kell alapítani és meg kell felelniük a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni elvnek.

2. pont

73. Az 1. pontban hivatkozott jog gyakorlása nem ró semmilyen pénzügyi kötelezettséget az érintett Félre, de egyáltalán nem zárja ki ilyen hozzájárulás lehetőségét.

14. Cikk

1. pont

74. A Felek arra vállalt kötelezettsége, hogy elismerik minden nemzeti kisebbséghez tartozó személynek a jogot saját kisebbségi nyelvének megtanulására, e személyek számára identitásuk kinyilvánításának és megőrzésének egyik

legfontosabb eszközéről szól. Ez alól nem lehet kivétel. Anélkül, hogy a 2. pontban meghatározott elvet veszélyeztetné, ez a pont nem foglal magába az Állam részéről pozitív tevékenységet, nevezetesen pénzügyi természetűt.

2. pont

75. Ez a rendelkezés a kisebbségi nyelv, illetve a kisebbségi nyelven történő oktatására vonatkozik. A kisebbségi nyelv oktatása vagy azon való oktatáshoz társuló esetleges pénzügyi, közigazgatási és technikai nehézségeket felismerve ez a rendelkezés nagyon rugalmas módon került megfogalmazásra, a Felek számára széleskörű mérlegelési szabadságot biztosítva. A kisebbségi nyelv oktatása vagy azon való oktatás biztosítására irányuló törekvés kötelezettségének különböző feltételei vannak, nevezetesen "megfelelő igény" az érintett nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek részéről., A "lehetőségek határán belül" megfogalmazás azt jelenti, hogy ez a oktatás az érintett Fél számára rendelkezésre álló forrásoktól függ.

76. A szöveg tudatosan tartózkodik a "megfelelő igény" meghatározásától, így, ezzel a rugalmas megfogalmazással

lehetővé teszi a Felek részére, hogy figyelembe vegyék országuk sajátos körülményeit. A Feleknek az oktatás biztosításában választási lehetőségük van az eszközök és a rendszer tekintetében, figyelembe véve sajátos oktatási rendszerüket.

77. E pontban megfogalmazott alternatívák - "... lehetőség a kisebbségi nyelv megtanulására vagy hogy ezen a nyelven tanuljon" - nem zárják ki egymást; még ha a 14. Cikk 2. pontja nem is ró a Részes Államokra semmiféle kötelezettséget, hogy a kisebbségi nyelven történő oktatást vagy ezen a nyelven való oktatást biztosítsák, ez nem akadályozza meg őket abban, hogy ezt megtegyék. A kétnyelvű oktatás egyik eszköze lehet e rendelkezés céljai megvalósításának. E pontból fakadó kötelezettséget ki lehet terjeszteni az iskolát megelőző oktatásra.

3. pont

78. A kisebbségi nyelv megtanulása vagy ezen a nyelven történő tanulás lehetősége nem veszélyeztetheti a hivatalos nyelv megtanulását vagy az ezen a nyelven történő oktatást. Valójában a hivatalos nyelv ismerete egyik tényezője a társadalmi összetartozás és integráció létrejöttének.

79. E rendelkezés megvalósítása során felmerülő különleges kérdéseket azon Államoknak kell megoldaniuk, melyekben több, mint egy hivatalos nyelv van.

15. Cikk

80. E Cikk tartalmazza a Felek kötelezettségét, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek számára megteremtsék a kulturális, társadalmi, gazdasági életben, ugyancsak a közügyekben való hatékony részvételhez szükséges feltételeket, főképpen azokon a területeken, amelyek őket érintik. Különösen a nemzeti kisebbséghez és a többséghez tartozó személyek közötti valóságos egyenlőség elősegítését célozza. Hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek számára megteremtsék a hatékony részvételhez szükséges feltételeket, a Felek - alkotmányos rendszerük keretein belül - egyebek között az alábbi intézkedéseket tehetik:

- konzultáció folytatása ezen személyekkel megfelelő eljárások segítségével és különösen az őket képviselő intézményeken keresztül, azokban az esetekben, amikor a Felek őket közvetlenül érintő törvényeket vagy közigazgatási intézkedéseket fontolgatnak;

- bevinni ezen személyeket a többnyire őket közvetlenül érintő nemzeti és regionális fejlesztési tervek és programok kidolgozásába, megvalósításába és értékelésébe;
- együttműködve ezen személyekkel, tanulmányok készítése annak felmérésére, hogy a tervezett fejlesztési tevékenység milyen lehetséges hatást gyakorolhat rájuk;
- a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek hatékony részvétele a határozathozatal folyamatában és választott testületeikben, nemzeti és helyi szinteken egyaránt;
- decentralizált formákban vagy helyi közigazgatási keretek között.

16. Cikk

81. E Cikk célja, hogy védelmet biztosítson olyan intézkedésekkel szemben, amelyek megváltoztatják a népesség arányát a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek által lakott területeken, és amelyek jelen Keretegyezményből fakadó jogok és szabadságok korlátozására irányulnak. Ilyen intézkedésekre példa lehet kisajátítások, kiutasítások vagy közigazgatási választókerületek határainak átrajzolása

/gerrymandering/ abból a célból, hogy e jogok és szabadságok élvezetét korlátozzák.

82. E Cikk csak azokat az intézkedéseket tiltja, melyek célja a jelen Egyezményből eredő jogok és szabadságok korlátozása. Lehetetlennek tűnt a tilalmat kiterjeszteni olyan intézkedésekre, melyek hatása e jogok és szabadságok korlátozása, miután ezek az intézkedések gyakran teljesen jogszerűek és törvényesek (például egy helység lakóinak áttelepítése gátépítés miatt).

17. Cikk

83. E Cikk két fontos kötelezettséget foglal magába a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek kultúrájának fenntartására és fejlesztésére, identitásuk megőrzésére (lásd az 5. Cikk 1. pontját is). Az 1. pont a nemzeti határokon áttérjedő kapcsolatok szabadon és békésen történő létrehozásával és fenntartásával foglalkozik, míg a 2. pont a nem-kormányzati szervek tevékenységében való részvétel jogát biztosítja (lásd ebben az összefüggésben a 7. Cikkben szereplő, a gyülekezési és egyesülési szabadságra vonatkozó rendelkezéseket is).

84. E Cikkben foglalt rendelkezéseket nagyobb részben a CSCE Koppenhágai Dokumentumának 32.4. és 32.6. pontjai inspirálták. Szükségtelennek tartották a Keretegyezménybe kifejezett rendelkezés beillesztését az azonos Állam területén belüli kapcsolatok létesítésére és fenntartására, miután úgy találták, hogy ezt a Keretegyezmény egyéb rendelkezései megfelelőképpen tartalmazzák, nevezetesen a 7. Cikkben, a gyülekezési és az egyesülési szabadság tekintetében.

18. Cikk

85. E Cikk bátorítja a Feleket a nemzeti kisebbségek védelmére, két- és többoldalú egyezmények megkötésére a már létező nemzetközi okmányokon túlmenően és azokon a területeken, ahol a különleges helyzet azt megkívánja. Szorgalmazza továbbá a határokon áttérjedő együttműködést is. Amint azt a Bécsi Nyilatkozat és II. Függeléke hangsúlyozza, ezek az egyezmények és ez az együttműködés fontos a tolerancia, a prosperitás, a stabilitás és béke elősegítésére.

1. pont

86. A két- és többoldalu egyezmények, amiképp e pont előirányozza, megköthetők például a kultúra, az oktatás és a tájékoztatás területén.

2. pont

87. E pont hangsúlyozza a határokon áttérjedő együttműködés fontosságát. Az Államok közötti információk és tapasztalatok cseréje fontos eszköze a kölcsönös megértés és bizalom elősegítésének. Különösen a határon átnyúló együttműködésnek az az előnye, hogy lehetővé teszi az érintett személyek kívánságához és igényeihez szabott speciális intézkedéseket.

19. Cikk

88. E Cikk tartalmazza a korlátozások, megszorítások és derogációk megtételének lehetőségét. Miután jelen Keretegyezménybe foglalt kötelezettségeknek más nemzetközi jogi okmányokban, különösen az ECHR-ben, megvannak a megfelelő rendelkezései, kizárólag az ezekben az okmányokban található korlátozások, megszorítások és derogációk megengedettek. Amikor a jelen Keretegyezménybe foglalt

kötelezettségeknek megfelelő rendelkezés nem található más nemzetközi jogi okmányokban, az egyedüli megengedett és lényeges korlátozások, megszorítások és derogációk azok, amelyek más nemzetközi okmányokban (mint az ECHR) szerepelnek a különböző kötelezettségek tekintetében.

III. FEJEZET

20. Cikk

89. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek tiszteletben kell tartaniuk az Alkotmányt és a többi nemzeti törvényt. A nemzeti törvényekre való ezen hivatkozás azonban nem jogosítja fel a Feleket, hogy figyelmen kívül hagyják a Keretegyezmény rendelkezéseit. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek ezen túlmenően mások jogait is tiszteletben kell tartaniuk. Ebben a tekintetben hivatkozni lehet arra a helyzetre, amelyben a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek a nemzetben belül kisebbséget alkotnak, de az Állam egy területén többséget képeznek.

21. Cikk

90. E rendelkezés a nemzetközi jog alapvető elveinek fontosságát hangsúlyozza és meghatározza, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmének ezen elvekkel összhangban kell megvalósulnia.

22. Cikk

91. E rendelkezés - amely az ECHR 60. Cikkén alapul - kifejezi a "kedvezményes elbánás" (de faveur) jól ismert elvét. A cél annak biztosítása, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek részesüljenek mindazon vonatkozó nemzeti vagy nemzetközi emberi jogi rendelkezések előnyeiben, melyek kedvezőbbek számukra.

23. Cikk

92. E rendelkezés a Keretegyezmény és az Emberi Jogok Európai Egyezménye közötti kapcsolattal foglalkozik, azokra a kérdésekre tekintettel, melyeket a preambulumba belefoglaltak. A Keretegyezmény semmilyen körülmények között sem módcsíthatja az Emberi Jogok Európai Egyezményében biztosított jogokat és szabadságokat. Ellenkezőleg, a

Keretegyezménybe foglalt elvekből eredő jogokat és szabadságokat, melyek megfelelnek az Emberi Jogok Európai Egyezménye rendelkezéseinek, ez utóbbi Egyezménynek megfelelően kell értelmezni.

IV. FEJEZET

24-26. Cikk

93. Abból a célból, hogy a Keretegyezmény alkalmazásának áttekintését biztosítsa, a Miniszteri Bizottságot megbízták azzal a feladattal, hogy a Keretegyezménynek a Szerződő Felek által történő alkalmazását vizsgálja. A Miniszteri Bizottság fogja meghatározni azon Felek alkalmazási mechanizmusa feltételeit, melyek nem tagállamai az Európa Tanácsnak.

94. Minden Fél a Keretegyezmény alkalmazásával összefüggő tájékoztatását megküldi a Főtitkárnak rendszeresen és minden alkalommal, amikor a Miniszteri Bizottság kifejezte e kérését. A Főtitkár a tájékoztatást megküldi a Miniszteri Bizottságnak. Az első jelentést azonban, melynek célja teljeskörű tájékoztatást adni a törvényhozási és egyéb

intézkedésekről, melyeket a fél tett a Keretegyezményben lefektetett kötelezettségeinek hatályosulására, az érintett Fél tekintetében a Keretegyezmény hatálybalépésétől számított egy éven belül kell megküldeni. Az ezt követő jelentések célja az első jelentésben foglalt tájékoztatás kiegészítése.

95. A Keretegyezmény alkalmazásának hatékony felülvizsgálata biztosítására tanácsadó bizottság felállításáról rendelkezik. E bizottság feladata a Miniszteri Bizottság segítése, amikor az értékeli, vajon a Felek által a Keretegyezményben lefektetett elvek hatályosulására tett intézkedések megfelelőek-e.

96. A Miniszteri Bizottság feladata megállapítani a Keretegyezmény hatályba lépését követően egy éven belül a tanácsadó bizottság - melynek tagjai elismert szakértők a nemzeti kisebbségek védelmének területén - összetételét, valamint ügyrendjét. "

97. E Keretegyezmény alkalmazása ellenőrzésének, amennyire csak lehetséges, tiszteletben kell tartania az átláthatóság elvét. Ezért tanácsos e vizsgálatból származó jelentések és egyéb dokumentumok nyilvánosságra hozatala.

V. FEJEZET

98. A 27-32. Cikkekbe foglalt záró rendelkezéseket az Európa Tanács keretében megkötött egyezmények és megállapodások záró rendelkezéseinek mintájára készítették. Fenntartásokra vonatkozó cikket nem foglaltak be. Fenntartások annyiban lehetségesek, amennyiben azokat a nemzetközi jog lehetővé teszi. Eltekintve a 27. és 29. Cikkektől, a záró rendelkezések nem kívánnak külön indoklást.

27. és 29. Cikkek

99. A Keretegyezmény aláírásra megnyílik az Európa Tanács Tagállamai számára, valamint a Miniszteri Bizottság felkérésére más Államok számára is. Természetesen a "más Államok" alatt az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferenciában részes Államokat kell érteni. Ezek a rendelkezések figyelembe veszik a Bécsi Nyilatkozatot, amely szerint a Keretegyezmény a nem Tagállamok számára is nyitva áll aláírásra (lásd az Európa Tanács Csúcsértekezlete Bécsi Nyilatkozatának II. Függelékét).